

Отчет по проект №BG06RDNP001-16.003-0003

“Създаване на устойчив модел на малка ферма в необлагодетелстван планински район, чрез иновативни практики идентифицирани и приложени от оперативна група „Жива земя“ в сърцето на Родопите“

Земеделско производство на експерименталните полета на фирма „Деметра Органика“ ЕООД през земеделската 2024-2025 година.

В контекста на устойчивите земеделски практики земеделската година прелива плавно от настоящата в следващата. Така началото на земеделската 2024-2025 година започна отново с последните дейности от земеделската 2023-2024, а именно засяване на покривни култури на обработваните полета. В нашето стопанство използваме ръж като покривна култура. Ръжта се характеризира със способността успешно да преживява дори най-неблагоприятните зимни условия, каквито са характерни за високопланинският контекст на нашето стопанство. Презимувайки на полето ние осигуряваме жива, растителна покривка на почвеният субстрат, с жив и физиологично активен корен, който да осигури органичен субстрат за почвената микрофлора през неблагоприятният зимен сезон. Ръжта формира голямо количество растителна биомаса, в която се задържат макро и микроелементи през зимният и пролетните периоди, предпазвайки тези елементи от отмиване. Преди сеитбата на основните култури ръжта се раздробява механично и се заорава в почвеният субстрат, връщайки по този начин всички натрупани минерални вещества, както и цялата произведена, растителна биомаса на ръжта – практика позната популярно като „зелено торене“.

Фиг. 1. Покривна култура от ръж през зимният сезон в стопанството на Деметра органика.

Поради високата надморска височина в нашето стопанство разчитаме на производство на разсади за основните зеленчукови култури, което ни позволява да стартираме първоначалните етапи от жизненият цикъл на растенията в контролирани условия. Така осигуряваме максимално ефективно използване на намаленият период на активна вегетация и плододаване на нашите култури.

В допълнение към производството на разсади началото на 2025 година беше ангажирано и с подготовката на две нови полета, на които да разширим дейността на стопанството. Полетата бяха изоставени и необработвани и за да се приведат в състояние подходящо за земеделска дейност беше почистена инвазивна растителност, извърши се оран, дисковане и беше приложен от произведеният в стопанството компост. Поради неинтензивният характер на нашето производство и дългосрочната стратегия за устойчивост на почвеният субстрат на новоподготвеното поле засяхме овес, като покривна култура, която да се развие през пролетно-летния сезон, да бъде заорана по начин подобен на ръжта на останалите полета, последвана от есенно засяване на ръж, отново за зелено торене. Основни култури планираме за засяване на новите две полета през 2026 година. По този начин подготвяме подходящ механичен и микробиологичен състав на почвеният субстрат, така че отглеждането на основни култури на тези полета да бъде ефективно и съобразено с добрите земеделски практики.

Фиг. 2. – Подготовка на нови полета в стопанството на Деметра органика.

През месеците март, април и началото на месец май полевите дейности в стопанството се свеждаха до проследяване развитието на покривните култури, отглеждане на разсади за зеленчуковите култури и начало на периодът на „рътене“ на картофените клубени за семена.

Фиг. 3. Развитие и мониторинг на състоянието на покривните култури в стопанството на Деметра органика.

Фиг. 4. – Рътене на картофени клубени

С началото на месец май започна полевата работа по механично раздробяване и прилагане на практиката „зелено торене“ с покривната култура от ръж. Заедно с биомасата от ръж, на полетата беше приложен компост от стопанството и фина фракция гипс. Така получената смес беше заорана за период от три седмици преди сеитбата и засаждането на основните култури.

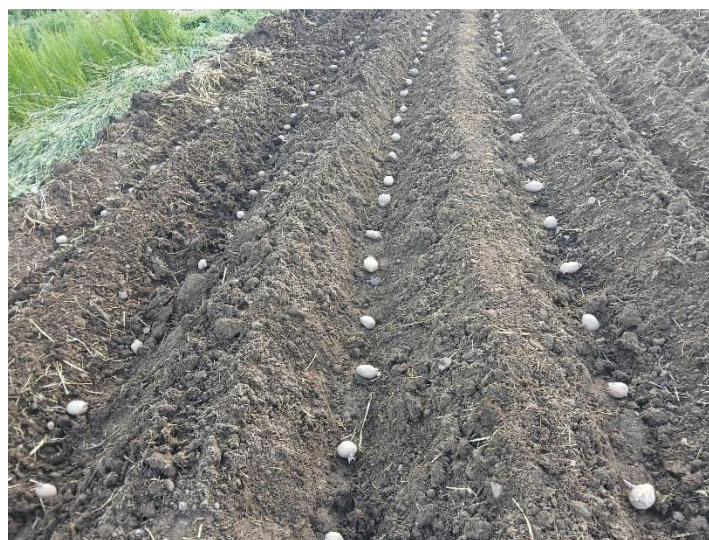
Фиг. 5. Механично раздробяване на покривната култура от ръж за „зелено торене“.

На новите полета в стопанството беше засят овес в средата на месец май 2025.

Фиг. 6. Нови полета на Деметра органика след проведени почвени обработки и сеитба на овес като покривна култура.

На основните полета на Деметра органика започна работа по сеитба и засаждане на основните култури. Поради падналите късни слани и мразове сеитбата започна в първите дни на месец юни 2025. Картофите са важен компонент от богатият набор култури в стопанството, понеже са добре приспособени към високопланинските условия за отглеждане, както и високопродуктивни от единица площ. В допълнение към картофите в стопанството се отглеждат множество сортове директни и хибридни домати, както в оранжерийни, така и на полеви условия, краставици, патладжани, пипер, тикви, тиквички, увивен и полеви фасул, салати, моркови, лук, чесън, сладка царевица.

Фиг. 7. Засяване на картофи в стопанството на Деметра органика

През 2025 беше планирано допълнително разширяване на дейността и разнообразяване на културите с цел по-добра икономическа устойчивост на стопанството. Беше стартирана секция за отглеждане на стар сорт, българска лютивя мента. Секцията е с площ 200 м². Освен високопродуктивен и с отлични качествени показатели сортът мента е почти изгубен в България и така създадената секция може да служи и като генетична банка за запазването му, освен основната икономическа цел за производство на качествена, сушена мента.

Фиг. 8. Вкореняване на резници от мента, за получаване на посадъчен материал.

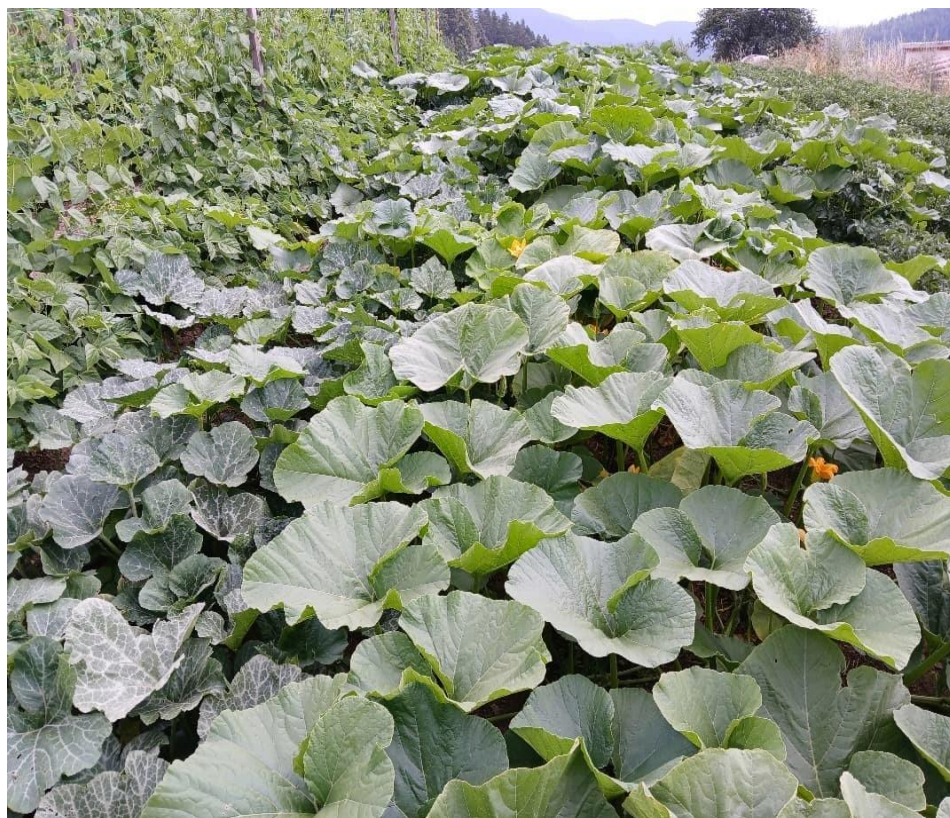
С настъпване на летният сезон започна и активна работа по проследяване състоянието както на отглежданите култури, така и на почвеният субстрат. Освен агротехническата грижа в хода на нашата работа следим в реално време, с полева апаратура промяната във физико-химичните показатели на почвата и физиологичното състояние на културите. Следим за поява на минерални дефицити и признаци на патология по културите.

Пролетта на 2025 година беше подходяща за размножаване на Зелена дървеница (*Eurydema oleracea* L.), която причини сериозни поражения по картофовите и зеленчукови насаждения в района. В стопанството ни беше установено наличието на вредителя, но въпреки наличието му не бяха установени икономически-значими щети по нито една от отглежданите култури. Това затвърждава убеждението ни, че практиките за регенеративно земеделие и физиологически здравите растения биха могли да се отглеждат и без необходимост от третиране с инсектициди.

Фиг.9. Смесено насаждение от увивен фасул, тикви и картофи (ляво) и Зелва дървеница(*Eurydema oleracea* L.) на листо от патладжанено растение (дясно)

Активният летен сезон е времето и за работа по прибиране на продукцията от зеленчукови култури, листоплоди и ранните кореноплодни култури като моркови и цвекло, лук, чесън.

Фиг. 10. Развитие на полевите култури в стопанството на Деметра органика и прибиране на продукцията.

Фиг. 11. Полеви домати в стопанството на Деметра органика.

През 2025 година продължи и експерименталната ни работа с мулч, като тази година за първи път започнахме експерименти и с мулч от прясно окосена, зелена трева. Мулчът е органична почвена покривка, която предпазва почвеният субстрат от интензивно затопляне в горещите летни месеци, намалява степента на изпарение на вода от почвата и създава подходящ микроклимат както за добро развитие на кореновата система на културите, така и на почвената микрофлора. За разлика от досега използваният мулч от слама, мулчът от трева е богат на макро- и микроелементи и с високо водно съдържание, като очакваме приложението на този тип мулч да насърчи развитието на още по-богата гама почвени микроорганизми, както и да осигури минерално и органично подхранване на културите.

Фиг. 12. Картофи с приложен мулч и без мулч. Мулч слама и без мулч (ляво), мулч от зелена трева (дясно)

През лятото на 2025 бяха проведени и първите опити за производство на сушена мента. За целият летен сезон бяха извършени общо 5 беритби на растенията от мента, всяко от които в етап начало на цъфтеж.

Фиг. 13. Добита листна маса от мента (ляво) и сушена мента (дясно).

С прибирането на реколтата от картофи приключва и периодът на добив в стопанството. Когато всички количества са прибрани полетата се подготвят за нов цикъл на сеитба на покривни култури за зимният период.

Фиг. 14. Последните количества полеви чери домати от м. Октомври 2025 (ляво) прибиране на картофи (дясно)

След засяване на покривните култури, беше отделено време за последната от активностите за диверсификация на дейностите в стопанството, именно създаване на многогодишно насаждение за производство на цветя. Поради локалните, климатични и почвени особености за начало на тази дейност се спряхме на пролетни и летни луковични видове като лалета, нарциси и ириси. Посадъчният материал беше закупен от лицензиран производител в Нидерландия и беше засаден в края на месец ноември 2025. Беше обособена площ от общо 500 м² за многогодишното цветно насаждение.

Фиг. 15. Посадъчен материал лалета (горе вляво) и ириси (горе вдясно). Засаждане на цветя – нарциси (долу вляво) и ириси (долу вдясно).

*Кадри от резултатите от съвместната работа през 2025г. на членовете на ОГ
„Жива земя“*

